

Het China Syndroom

Het is al China wat de klok slaat. De groeiende vraag naar energie in China is groot, maar de uitdagingen om aan deze vraag te voldoen zijn dat eveneens. Afgezien van de opbouw van de energie-infrastructuur die het tempo van de industriële energievraag kan bijhouden, zijn de uitdagingen in het buitenland omvangrijk. Omdat China een nieuwkomer is op de internationale markt voor olie- en gasreserves worden additionele politieke en economische risico's genomen. Deze kunnen goed uitpakken maar ook slecht. Niettemin is de opkomst van China (en India) van groot belang voor de internationale (energie-) relaties in de komende jaren.

De Chinese vraag naar olie was er vorig jaar mede debet aan dat prijzen substantieel hoger uitpakten dan zowel de OPEC als het Internationaal Energie Agentschap had verwacht. China is sinds het jaar 2000 verantwoordelijk voor 40% van de groei van de vraag naar olie in de wereld. Maar de groeiende vraag was niet de enige reden voor de krappe oliemarkt. Ook onderinvestering in exploratie, productie, verwerking en transport droegen bij aan de krappe markt, evenals politieke incidenten in verschillende producerende landen. Samen zorgden deze factoren voor de schijnbaar structureel hogere olieprijs waar de wereld voorlopig aan moet wennen.

China maakt zich zorgen over de ontwikkeling van de eigen energiebehoefte. De importafhankelijkheid neemt snel toe. Inmiddels heeft China een strategische olievoorraad opgebouwd van 75 dagen. De groei van de economie

Door
Coby van der Linde

veroorzaakt tekorten op de binnenlandse markt en de elektriciteit valt nog geregeld uit. Voorzieningszekerheid heeft een hoge prioriteit in het beleid van de Chinese regering gekregen.

De overheidscontrole op de Chinese binnenlandse energiemarkt is groot. De belangrijkste Chinese oliebedrijven, CNPC, Sinopec, CNOOC zijn voornamelijk overheidsbedrijven. Naast de verhoogde activiteit in de Chinese energiemarkt zijn de bedrijven de laatste tijd ook erg actief in het buitenland. De opdracht aan de bedrijven lijkt erg duidelijk: investeer in olieproductie in het buitenland en breng een olie of gasstroom op gang richting China. Daarbij speelt het winstmotief een secundaire rol ten opzichte van het verzekeren van de stroom zelf. China wil kennelijk niet alleen vertrouwen op het kopen op de internationale oliemarkt, maar zelf ook aanbod genereren.

China is allereerst bijzonder actief in het verzekeren van oliebelangen in de Aziatische regio en mijdt daarbij het provoceren van naburige landen niet. Olie en gasbelangen hebben de relaties tussen Japan en China onder druk gezet door rivaliserende territoriale claims op de Oost-Chinese Zee. In de Zuid-Chinese Zee nemen de spanningen toe tussen China en Taiwan en Vietnam over de claims op de Paracel- en Spratley-eilanden. Bovendien maakt China zich zorgen over de veiligheid van de aanvoerroutes en heeft al verschillende malen geprobeerd de aanwe-

zigheid van de marine in de zee routes te vergroten. De VS heeft dit vooralsnog weten te voorkomen door zelf intensiever te patrouilleren.

Niet kieskeurig

Er wordt dus stevig geconcurrereerd om toegang tot buitenlandse olie en gasreserves en daarbij worden additionele (politieke) risico's niet geschuwd. China lijkt momenteel te grossieren in het opbouwen van belangen in landen die door private internationale ondernemingen als te risicovol worden beschouwd en/of in landen die door de regeringen van de VS en Europa tot de 'falende of bijna falende staten' worden gerekend. Deze strategie wordt niet alleen door de Chinese olieondernemingen gevolgd maar ook door andere ondernemingen die grondstoffen voor China veilig moeten stellen. De belangen in Soedan zijn hiervan een voorbeeld.

Ook de contracten met Iran, Rusland en Venezuela zijn in belangrijke mate politieke deals, waarin ook de politieke belangen van de producerende landen een belangrijke rol spelen. China biedt Iran de mogelijkheid de gasbelangen uit te bouwen zonder dat de sancties van de VS in de weg staan. Bovendien biedt de relatie met China extra veiligheid aan Iran. Venezuela zoekt ook bescherming tegen Amerikaanse inmenging en China lijkt genegen dit spel in de Amerikaanse achtertuin te willen spelen in ruil voor olie. Rusland heeft met de bijzondere financiering van de overname van Yugansk ook een politiek signaal af willen geven.

Risico's

De betrokkenheid van China bij enkele opmerkelijke energiedeals in de afgelopen maanden, draagt in belangrijke mate bij aan de politisering van de energierelaties in de wereld. China doet er alles aan om zich zo snel mogelijk toegang te verschaffen tot olie- en gasreserves in het buitenland om de dorst naar energie te lessen en toont zich in deze strategie verre van kieskeurig. Mislukkingen in deze strategie kunnen niet alleen de spanningen tussen enkele landen in Azië verder opvoeren. Indien China zich be-

dreigt voelt in de voorzieningszekerheid en zich vervolgens nog intenser zal profileren in de Chinese zee, kan dat ook spanningen opleveren tussen China en de VS. ■

Coby van der Linde is hoofd van het Clingendael International Energy Programme, hoogleraar Geopolitiek en Energiemanagement aan de Rijksuniversiteit Groningen en lid van de Algemene Energieraad.

Een vijver van olie reflecteert een olieraffinaderij in Lunnan, aan de rand van de Taklimakanwoestijn in de provincie Xinjiang, West-China.